

ОБЩИНСКА РАМКОВА ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА НАРКОТИЧНИ ЗАВИСИМОСТИ 2006 – 2008 г.

ВЪВЕДЕНИЕ

Проблемът с наркотиците е постоянен приоритет в международната и вътрешната политика на Република България. Процесите в страната ни са много динамични както по отношение на разпространението, така и за употребата на наркотични вещества. В процеса на присъединяване към Европейския съюз се търсят начини за ограничаване злоупотребата с наркотични вещества и неблагоприятните здравни и социални последици от нея чрез развитие на устойчив и ефективен модел за реализиране на политики и дългосрочни програми за намаляване търсенето и предлагането на наркотици, оценка на рисковете, свързани с употребата им, ефикасност на действията за борба с неблагоприятните последици.

Опитът на другите европейски страни показва, че за овладяване на проблема с наркотиците е необходимо да се обединят усилията на институциите на държавно, регионално и местно ниво и да се съчетаят с дейностите на неправителствените организации, медиите и широката общественост. Решаването на проблемите свързани със злоупотребата и разпространението на наркотици, не може да бъде отговорност на една институция. За тяхното преодоляване са необходими съвместните усилия на цялото общество.

Израз на това разбиране е приетата Национална стратегия за борба с наркотиците в Република България. Базирайки се на опита в развитите страни в Европа и Северна Америка, тя изцяло съответства на приетите Стратегия и Програма по наркотични вещества на Европейската Общност.

Тази стратегия включва 4 ключови съставни елемента като един от тях е провеждане на политика на местно ниво – укрепване на ролята на Областните съвети по наркотични вещества и разработване на ефективни общински програми за първична превенция, промоция на здраве сред младите хора и борба със злоупотребата с наркотични и психоактивни вещества.

I. ОЦЕНКА НА СИТУАЦИЯТА НЕОБХОДИМОСТ ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПРОГРАМАТА

Град Шумен е разположен в централната част на Североизточна България. Отстои на неголеми разстояния от градовете: Варна - 80 км, Бургас - 130 км, Русе и Силистра - на около 100 км. Голямо значение имат и магистрала "Хемус", главната ж.п. линия София – Варна, Ришки и Върбишки проход. Близостта с тези градове - черноморски и дунавски пристанища и удобните пътни комуникации създават опасност от бързи начини за транспортиране на наркотични вещества и общината става удобно място за тяхното разпространение.

Населението на Община Шумен по статистическите данни възлиза на 101 515 души, от които до 18 годишна възраст - 18 672.

Броят на учениците в общинските учебни заведения от I до XII клас през учебната 2006/2007 г. е 10 179. От тях 6 795 са учениците от V до XII клас на възраст между 11 и 19 години.

Политическите и икономически промени през последните години дълбоко повлияха върху всички сфери на живота у нас. Обществото се сблъска с безработицата, емиграцията и бедността. В безсилието си да се справят с действителността и нейните проблеми, младите хора посягат все по-често към психоактивните вещества и наркотиците, проявяват агресия

или явни криминални действия, за да си ги набавят, а последствията за обществото стават все по-големи и тежки.

Както в цяла България, така и в Община Шумен тенденцията сред поведенческите практики в младежката възраст е употребата на цигари, трева и други наркотици.

Анкетно проучване сред учениците в училищата на гр. Шумен през 2006г. проведено от отдел "Опазване на общественото здраве" на РИОКОЗ, гр. Шумен, сочи следните данни. От анкетиранияте 1 320 ученика от IX до XII клас:

- 26% са опитвали наркотик, от тях: 2% - вземат редовно; 9% - когато са на купон; 15% - са пробвали само веднъж;
- 42% от младите хора имат приятели, които приемат наркотици;
- Най-ниската възраст, на която е употребен наркотик е 6 г., а най-честата - 14, 15 и 16 години;
- 10% от младите хора отговарят, че биха опитали от любопитство;
- Обезпокояващо е, че 20% от анкетиранияте определят познанията си за наркотичните вещества като слаби, а 20% - че нямат познания.

По данни на ДПБ с. Царев брод, през 2005 год. преминалите през стационара пациенти с психични и поведенчески разстройства, дължащи се на злоупотреба с психоактивни вещества са следните: 101 пациенти със синдром на алкохолна зависимост, 14 пациенти с алкохолни и наркоманни психози, 11 – с други зависимости от психоактивни вещества.

Проблемът с наркотиците стои с еднаква сила сред различните етническите групи в България, включително и в ромската общност. Данните, взети от Годишния доклад на Националния Съвет по Наркотични Вещества /2004г./ показват, че сред ромите сравнително най-често са били употребявани летливи вещества (лепила, разреждатели, бронз и т.н.) – 2,7% са ги използвали поне веднъж в живота си. Следва канабисът – 2,0% от ромите са го опитали поне веднъж в живота си. Употребата на всички останали основни наркотични вещества на българския пазар е в рамките 0,6% - 1,6%. Тук трябва да се отбележи, че става дума предимно за експериментална употреба, докато според редица други проучвания и наблюдения хероинът е най-проблемното вещество и сред ромското население.

Като обобщение трябва да се каже, че според данните от проучването на Националния Съвет по Наркотични Вещества приблизително 5% (или всеки двадесети) от изследваните млади роми са опитали поне веднъж в живота си някакво незаконно наркотично вещество.

Всички тези данни доказват сериозността на проблема в Община Шумен и необходимостта от отговорни и координирани действия на всички институции в региона.

II. ПРЕДПОСТАВКИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНО УКРЕПВАНЕ

ОБЛАСТЕН СЪВЕТ ПО НАРКОТИЧНИТЕ ВЕЩЕСТВА

Законът за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите /ЗКНВП/ и Националната стратегия за борба с наркотиците, регламентират създаването на Национален съвет по наркотичните вещества /НСНВ/, както и изграждането на Областни и Общински съвети по наркотичните вещества /ОСНВ/. Техните функции и задачи се определят с Правилника за организацията и дейността на НСНВ.

През 2004 г. в гр. Шумен е учреден Общински съвет за Наркотични вещества, който работи в изпълнение на Националната програма за борба с употребата на наркотични вещества и с Решение № 830/26.10.2006 г. прие функциите на Областен съвет по наркотичните вещества /ОСНВ/, който:

- Определя се с решение на Общински съвет – Шумен и работи на обществени начала;

- В състава на съвета са включени представители на: Община Шумен, РЦЗ, ДПБ - с.Ц.брод, ОДП–ОЗБОП, РПУ, Районен съд, Районна прокуратура, Окръжна следствена служба, Митническо бюро-Шумен, РИОКОЗ, РИО – Шумен, ДСП-Шумен, МКБППМН, БЛС, ШУ, УБ”П.Волов”, НПО и др.;
- Обединява и координира усилията на институциите и НПО срещу употребата на наркотични вещества;
- Разработва и приема общински програми за борба срещу наркотични зависимости;
- Предлага на Общинския съвет проект на бюджет за провеждане на общинската политика в тази област;
- Представява местната общественост пред националната и местна власт при обсъждане и приемане на мерки по проблемите на наркотичните зависимости.

ПРЕВАНТИВНО – ИНФОРМАЦИОНЕН ЦЕНТЪР

Създаването на Превантивно-информационния център (ПИЦ) е регламентирано от същата нормативна уредба, както ОСНВ.

Превантивно-информационния център в Шумен е създаден през м. май 2005 г. и е включен като част от структурата на Общинския здравен център за информация, консултации и образование.

ПИЦ има следните задачи:

- Събиране, проучване, съхраняване и анализиране на информация на общинско равнище, необходима за осъществяване на програмите за наркотиците на национално и местно ниво;
- Подпомагане на ОСНВ за разработване и реализиране на програми за борба срещу злоупотребата с наркотични и психоактивни вещества;
- Осъществяване и утвърждаване на устойчиви взаимодействия и връзки с различните институции и НПО за превенция на злоупотребата, ранно откриване на проблемна употреба и намаляване на рисковете и вредите от употреба на наркотици.

ОБЩИНСКИ ЗДРАВЕН ЦЕНТЪР ЗА ИНФОРМАЦИЯ, КОНСУЛТАЦИИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Създаден с Решение № 423 от 04.05.2005 г. на Общински съвет – Шумен като координиращо звено за превантивни дейности и промоция на здраве, здравно образование и изграждане на навики и умения в и извън училище.

Основни дейности на Центъра са:

- Разработва и реализира програми и проекти за профилактика и промоция на здраве, за превенция на употребата на наркотични вещества, за контрол и превенция на ХИВ/СПИН, за промоция на здравословен начин на живот и други;
- Организира лекции, семинари, дискусии, тренинги, обучения и др. по тези теми с ученици, младежи, учители, педагогически съветници, медицински специалисти, родители;
- Осъществява консултативна дейност с деца и младежи в риск и техните родители;
- Провежда проучвания и анкети, поддържа информационна система и база данни /съвместно с ПИЦ/;
- Подготвя, издава и разпространява информационни материали, свързани с дейността си;
- Съдейства за провеждане и организиране на различни ученически и младежки инициативи и кампании с превантивна насоченост;
- Координира усилията и взаимодействието на общинската власт с всички институции, ведомства и организации във връзка с опазване здравето на подрастващите и младите хора в Община Шумен.

III. ПРИНЦИПИ НА ПРОГРАМАТА

- Законосъобразност, целесъобразност, перспективност;
- Широка обществена осведоменост, прозрачност и отговорност към партньорите и участниците;
- Равен достъп на всички и диференциран подход към всяка група;
- Недопускане на дискриминация по някакъв признак – етнически, религиозен, политически, възраст, пол и т.н.;
- Ресурсна обезпеченост – финансова, кадрова;
- Сътрудничество и взаимодействие между държавни и общински органи, институции, частен бизнес, НПО, медии и гражданско общество за реализиране на програмата.

В Националната стратегия за борба с наркотиците са записани следните **глобални цели**:

1. Ограничаване употребата на наркотични вещества чрез осигуряване на ефективно лечение и превенция.
2. Намаляване предлагането на незаконни наркотични вещества чрез повишаване ефективността на правоприлагащите органи.
3. Намаляване обема на незаконната търговия с химически вещества /прекурсори/, използвани при незаконното производство на наркотици.
4. Създаване на национално звено за оперативна информация по наркотиците, което да подпомага работата на националните и международни институции, ангажирани с борбата срещу незаконния трафик на наркотици.
5. Осигуряване на ефективно ръководство и координация на политиката по наркотиците и изграждане на ефективни информационни системи.

IV. ОСНОВНА ЦЕЛ НА ПРОГРАМАТА

Развитие на устойчив и ефективен модел на общинска политика за ограничаване търсенето, предлагането и употребата на наркотични вещества и предотвратяване на неблагоприятните здравни и социални последици сред подрастващите и младите хора от Община Шумен.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

1. Ограничаване въвличането на нови хора и намаляване злоупотребата с наркотични вещества чрез разработване и въвеждане на най-добри практики за превенция, лечение, рехабилитация и намаляване на щетите за здравето.
2. Създаване на информационна мрежа – поддържане на база данни за разпространението и динамиката на злоупотребата с психоактивни /наркотични/ вещества.
3. Осигуряване на функционално взаимодействие между общински, държавни, неправителствени и частни структури на територията на общината, свързано с обмяна на информация и координация на дейностите помежду им.
4. Развитие на общообразователни програми за първична превенция по училищата и повишаване чувствителността на обществото към употребата на наркотични вещества.
5. Осигуряване на възможности за изграждане на свободни от дрога територии и алтернативни форми на развлечения за младите.
6. Целенасочена работа с малцинствените групи – разширяване на превантивната работа сред ромското население, реализиране на разнообразни здравни и образователни дейности в града и населените места на община Шумен.

7. Създаване на система за мониторинг и оценка на ефективността на разработваните и прилагани програми за превенция на разпространението и употребата на наркотични вещества.

НЕПОСРЕДСТВЕНИ ЗАДАЧИ

1. Създаване на информационна мрежа - поддържане на база данни за разпространението и динамиката на злоупотребата с психоактивни /наркотични/ вещества в общината.

2. Създаване на подходящи условия и среда за предлагане на услуги и за непрекъснат процес на придобиване на здравни знания относно наркотиците и тяхното вредно въздействие сред подрастващите и младите хора в и извън училище.

3. Разработване и реализиране на съвместни дейности, програми и проекти между общински структури, организации и институции и НПО, работещи по проблемите по наркоманиите /първична превенция на злоупотребата, ранно откриване на проблемна употреба и т.н./ и превенция на риска.

4. Ангажиране на медиите като партньори с цел достигане на информацията до различни слоеве на обществото.

5. Създаване на система за оценка на ефективността на разработваните и прилагани програми за превенция на разпространението и употребата на наркотични вещества

V. ДЕЙНОСТИ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЗАДАЧИТЕ

ПО ЗАДАЧА 1. Създаване на информационна мрежа - поддържане на база данни за разпространението и динамиката на злоупотребата с психоактивни /наркотични/ вещества в общината.

1.1. Извършване и обработка на анкетни проучвания, представителни за общината изследвания и анализи за информираност, нагласи, поведения. Поддържане на база данни.

1.2. Създаване на база данни за специалисти и институции, работещи по проблемите на зависимостите, рискови групи, индивиди в риск.

1.3. Оценка на проблема “наркомании” и класифициране по теми: честота на употреба; модел на употреба; рискови поведения и практики; социални и здравни проблеми; пазар на наркотици; търсене на лечение и помощ; и др.

1.4. Създаване на I NET-страница на ОСНВ и ОЗЦ.

ПО ЗАДАЧА 2. Създаване на подходящи условия и среда за предлагане на услуги и за непрекъснат процес на придобиване на здравни знания относно наркотиците и тяхното вредно въздействие сред подрастващите и младите хора в и извън училище.

2.1. Осигуряване на възможности и разширяване на достъпа на младите хора до първично консултиране за наркотичните зависимости и тяхната превенция в Общинския здравен център за информация, консултации и образование и Превантивно - информационен център.

2.2. Устойчиво и системно ангажиране на учители, педагогически съветници и медицински специалисти в училищата по превенция на рискови практики.

2.3. Осигуряване на възможност за безплатно тестиране на наркозависими за СПИН.

2.4. Изграждане на умения за живот и информиран избор у младите хора чрез използване и разширяване на консултантската мрежа от специалисти.

2.5. Съгласувано с РИО и Дирекция “ПОКМД” на Общината, предлагане в училищата на обучителен пакет /учебна програма, ръководство за учители, работна тетрадка за ученици/ 8-12 клас, за работа в часа на класа.

2.6. Увеличаване и по-широко използване на възможностите на часовете по СИП “Здравно образование”.

2.7. Провеждане на обучения за педагогически съветници, класни ръководители и други педагози, медицински специалисти за работа с ученици и родители по проблемите на зависимостите.

2.8. Утвърждаване и разширяване на програмите за обучение на младежки лидерски екипи по типа “Връстници, обучават връстници”

2.9. Използване на INTERNET и възможностите, които предоставя световната информационна мрежа - създаване на страници, ползване на e-mail за анонимно консултиране и предоставяне на определени материали, свързани с конкретни проблеми

ПО ЗАДАЧА 3. Разработване и реализиране на съвместни дейности, програми и проекти между общински структури, организации , институции, лечебни заведения и НПО, работещи по проблемите по наркоманиите /първична превенция на злоупотребата, ранно откриване на проблемна употреба и т.н./ и превенция на риска.

3.1. Провеждане на регулярни работни срещи с представители на институции и НПО, работещи в областта на превенция, лечение и рехабилитация на зависимостите на територията на Общината за координиране и реализиране на общи действия.

3.2. Разработване и реализиране на съвместни проекти за превенция на зависимости и кандидатстване пред финансиращи структури.

3.3. Организиране на кръгли маси и дискусии по проблемите на наркоманиите и зависимостите.

3.4. Осигуряване на участие на Община Шумен в Балканската мрежа за превенция на наркотичните зависимости /BNDP/ и в Асоциацията “Европейски градове срещу дрогата” /ECAD/.

3.5. Използване на други методи и практики за превенция на наркоманиите, като: кампании, концерти, клубове, обучения по връстников подход и други интерактивни методи, “зони, свободни от наркотици” и др.

3.6. Превръщане на ПИЦ в координиращо и свързващо звено между всички организации, работещи по превенция на риска и ограничаване злоупотребата с психоактивни вещества

3.7. Привличане на различни организации - обществени, неправителствени, родителски организации и др., за партньори в процеса на превенция на риска и намаляване употребата на наркотични вещества.

3.8. Планиране и реализиране на действия, насочени към намаляване на търсенето и предлагането на наркотични вещества чрез:

- Ограничаване въвличането на нови хора в употребата на наркотични вещества;
- Ограничаване на рисковото поведение и здравните и социалните щети;
- Пренасяне и прилагане на водещи съвременни световни информационни и методологически подходи по превенция.

ПО ЗАДАЧА 4. Ангажиране на медиите като партньори с цел достигане на информацията до различни слоеве на обществото.

4.1. Осигуряване на специалисти и финансови средства за изработване и разпространяване на различни “анти-дрога” материали, като: плакати, диплянки, значки, календарчета, шапки, тениски и др.

4.2. Създаване на партньорски връзки с телевизия, радио, печатни издания с оглед предоставяне на специализирана информация относно дейността на ПИЦ – Шумен и текущи превантивни дейности и програми.

4.3. Провеждане на рекламни кампании по повод определени дати и годишнини; изработване на видео- и радио-клипове, карета в печатни издания против употребата на наркотични вещества.

4.4. Съвместни инициативи с регионални медии: организиране на дискусии по проблема; радио и телевизионни предавания, рубрики в печатни издания, свързани с разпространението и употребата на наркотици.

4.5. Организиране и провеждане на публични дискусии и дебати по проблемите на разпространението и употребата на наркотични вещества и пътищата на тяхното ограничаване и намаляване.

ПО ЗАДАЧА 5. Създаване на система за оценка на ефективността на разработваните и прилагани програми за превенция на разпространението и употребата на наркотични вещества

5.1. Проучване на причините, механизмите, рисковите фактори и тежестта на злоупотреба с наркотици в Община Шумен, с акцент върху първичната превенция.

5.2. Установяване и поддържане на базата данни за търсенето и предлагането на наркотични и психоактивни вещества в Община Шумен.

5.3. Периодично проследяване, анализиране и оценяване на показатели от общата и специализирана статистика, касаеща разпространение и употреба на наркотични и психоактивни вещества и свързани с тях поведенчески практики.

VI. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

1. Създаване и поддържане на актуална информационна система с база данни за разпространението и динамиката на злоупотребата с психоактивни и наркотични вещества в община Шумен.

2. Изграждане на подходяща среда и устойчива мрежа за предлагане на услуги за подрастващи и младежи чрез центрове, кабинети, клубове и др. по проблемите на наркотичните зависимости.

3. Придобиване на траен интерес към общообразователни здравни програми у подрастващите и младежите и изграждане на умения за информиран избор.

4. Повишаване на чувствителността и нетърпимостта на обществото към употребата на наркотични вещества.

5. Установяване на тенденция за задържане и намаляване на нивото на злоупотребяващи с наркотични и психоактивни вещества.

VII. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА

Периодично проследяване, анализиране и оценяване на следните показатели:

- Данни от медицинската статистика, отнасящи се до интоксикации с алкохол, наркотични и психоактивни вещества;
- Данни за млади хора, употребяващи наркотици и психоактивни вещества и поведенчески практики, свързани с тях;
- Данни за нивото на употреба на алкохол сред младите хора;
- Данни за ниво на разпространение на ХИВ/СПИН;
- Брой и видове услуги, предлагани на подрастващи и млади хора и процент младежи, потърсили тези услуги;
- Брой и процент на училищата, работещи по проблемите на наркотиците и последиците от тяхната употреба;
- Брой и процент на младите хора, участници в дейностите по различните проекти.

VIII. РЕСУРСНО ОБЕЗПЕЧАВАНЕ

1. Финансови ресурси от общински бюджет:

1.1. Ежегодно залагане на средства в общинския бюджет за осъществяване на общинската здравна политика, в частта ѝ за превенция на употребата на наркотични вещества

1.2.разходването им по план, приет от ОСНВ.

2. Допълнително финансиране.

- Програма за борба срещу употребата и злоупотребата с наркотици.
- Финансиране от самостоятелни и съвместни проекти пред донорски организации.

3. Нефинансови ресурси:

3.1. Човешки ресурси - обучени специалисти – лектори, педагози, психолози, лекари и медицински сестри, медиатори от ромски произход, младежи.

3.2. Информационни ресурси - INTERNET, медии, печатни материали.

3.3. Материална база – Общински център за информация, консултации и образование.

IX. УЧАСТНИЦИ И ПАРТНЬОРИ

1. Община Шумен - Дирекция “Социална политика и здравеопазване”, Дирекция “Образование, просвета и култура”, “Общински здравен център за информация, консултация и образование”

2. ОСНВ и представените в него институции

3. ПИЦ към ОСНВ

4. БЧК и БМЧК.

5. Лечебни заведения

6. Училища на територията на община Шумен.

7. Градски ученически парламент.

8. НПО.

9. Младежки дом.

10. Медии.

11. Дирекция „Социално подпомагане” - Отдел “Закрила на детето”.

12. Комплекс за социални услуги за деца и семейства.

13. Комплекс за работа с деца към община Шумен.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА ОБЩИНСКИ СЪВЕТ:/п/ Д.Русева**